

- [Home](#)
- [Politică](#)
- [Cultură](#)
- [Orașe SUA](#)
- [Meditații Creștine](#)
- [Mica Publicitate](#)
- [Arhiva](#)
- [Links](#)
- [Costache Ioanid](#)
- [Imagini Romania](#)
- [Imagini Portland](#)
- [TV Romania](#)
- [Filme vechi si noi](#)
- [Ted Pope](#)

Revistă - Forum a Românilor Americani

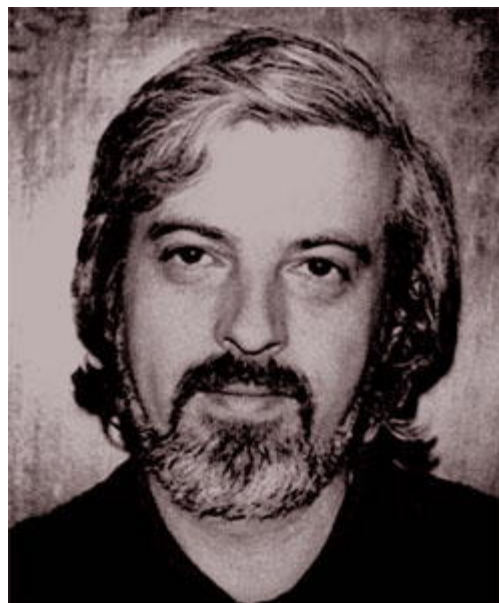
Arhiva

2007: [Nr. 178 '007](#); [Nr.179 Rusia și China](#); [Nr.180 Predictii, predictii...](#); [Nr.181 - 7+WWW](#) [Nr.182 Mulțumesc, Al Jazeera...](#); [Nr.183. Atenție! Se scanează!](#); [Nr.184. A te lepăda](#); [Nr.185 RTe](#); [Nr.186. "Comunișii moare, dar..."](#) [Nr.187. Îndepărtarea](#); [Nr.188 Marea mimă](#); [Nr.189. "Spre..."](#) [Nr. 190. O extensie mai prelungită](#); [Nr.191. Numere \(I\)](#); [Nr.192 Numere \(II\)](#); [Nr.193. Poveste greu de povestit](#); [Nr.194. Întrebări](#); [Nr.195 Tutnătorul](#); [Nr.196. Kuzestan](#); [Nr.197 Gânduri la o aniversare](#); [Nr.198. Maica Rusie](#); [Nr.199. Nefericiții kurzi](#); [Nr.200 RT 200](#); [Nr.201 Din nou despre RTe](#); [Nr.202 "Și totuși iubirea..."](#);

2008 [Jan-Feb](#)

- [English](#)
- [Editori](#)
- [Editorial](#)
- [Contact](#)
- [Abonamente](#)
- [Church Directory](#)
- [Guestbook](#)
- [Israel](#)
- [Ultima oră](#)
- [Noutati Medicale](#)
- [Sport](#)

Cristian IOANIDE

TRADUCERI (II)

Stimați cititori,

Promiteam în editorialul trecut să vă prezint un material inedit alcătuit de tatăl meu, poetul Costache Ioanid, cuprinzând îndemnuri spre o mai eficientă traducere a Bibliei în limba română.

Trebuie să vă spun că lectura acestui material, din perspectiva unui cercetător științific profesionist, m'a înduioșat profund. Mi-am reamintit cu această ocazie că părintele meu, deși era un cercetător asiduu îi lipsea cu desăvârșire orgoliul, care, din păcate, însoțește de cele mai multe ori această

îndeletnicire. Și din cauza acestei lipse de orgoliu, autorul acestui mic studiu își transcria gândurile cu o adâncă curăție, fără să se ferească a destăinui cititorului îndoilele sale.

După părerea mea, această expunere de îndoieli dă o mai mare valoare textului. Pentru că îndeamnă cititorul să reia raționamentele autotrului pe propria sa pistă, îmbogățind astfel spiritualitatea masei unui popor. Iar în modul acesta indirect, un popor poate crea climatul necesar unui om sau a unui grup de oameni de a da cea mai eficientă traducere a Cărții.

Deci iată acest material.

CÂTEVA OBSERVAȚII DE ORDIN GENERAL VERBELE

O problemă deosebit de grea e aceea a determinării timpului verbelor, deoarece “împărțirea indo-europeană a timpului în trecut, prezent și viitor este străină limbilor semitice” (dr. Ioan Alexandru – Gramatica limbii ebraice vechi).

Traducerea Bibliei înseamnă mai întâi înțelegerea exactă a textului sfânt și mai apoi alegerea expresiilor echivalente din alte limbi. Adică, înseamnă în primul rând REVELAȚIE.

Când în fața traducătorului stă un verset care poate fi tradus în două sau mai multe variante, toate la fel de corecte gramatical, nu este absolut necesară revelația, ca singura care poate decide? Nu este deci traducerea Bibliei o lucrare profetică? (De altfel, în Apocalipsă este scris că “mărturia lui Isus este duhul proorociei.”) În acest caz, nu ar trebui revăzute toate cărțile profetice ale Bibliei pentru ca prin invocarea Sfântului Spirit textele să devină mai limpezi în urma precizării timpurilor?

Sunt unele pasaje unde ar trebui timpul viitor. Citiți psalmul 46. Traducătorii au pus predicatul parte la timpul prezent, parte la trecut. Și totuși, versetul 9, continuând cursul anterior al ideilor, ne vorbește despre un fapt istoric viitor: “El a pus capăt războaielor până la marginea pământului...”.

Citiți Isaia 53. Cum înțelegem? “Cine a crezut?” sau “cine va crede?” “Era străpuns” sau “va fi străpuns”? Totul e pus la timpul trecut, până la versetul 10. De la acest verset, deși ideile se succed mai departe, este folosit până la sfârșitul profeției timpul viitor. De ce?

Da, această alternanță poate fi preferată de unii ca sugerând eternitatea. Totuși, o clarificare a textelor profetice ar fi de un mai larg folos.

FORME NEGATIVE CU ÎNȚELES AFIRMATIV

În limba română, ca și în alte limbi europene, există fraze negative cu înțeles afirmativ. Omiterea adverbilor de negație aduce confuzie și dă un caracter forțat.

Exemple:

ISAIA 51.9 – 10: “Oare n-ai doborât Tu Egiptul și ai străpuns balaurul?”, în loc de: “...n-ai doborât Tu Egiptul și n-ai străpuns balaurul?”

IOSUA 8. 26: “Iosua nu și-a tras mâna pe care o ținea întinsă cu sulița, până ce toți locuitorii au fost nimiciți cu desăvârșire”, în loc de: “...nu și-a tras mâna pe care o ținea întinsă cu sulița, până ce toți locuitorii n-au fost nimiciți cu desăvârșire”.

MATEI 12.11: “Cine este omul acela dintre voi care, dacă are o oaie, și-i cade într-o groapă, în ziua Sabatului, să n-o apuce și s-o scoată afară?”, în loc de: “Cine este omul acela dintre voi care, dacă are o oaie, și-i cade într-o groapă, în ziua Sabatului, să n-o apuce și să n-o scoată afară?”

MATEI 12.20: “Nu va frânge o trestie ruptă și nici nu va stinge un fitil care fumegă, până va face să biruie judecata”, în loc de: “Nu va frânge o trestie ruptă și nici nu va stinge un fitil care fumegă, până nu va face să biruie judecata”

Cât despre acele interogații cu sens afirmativ (cu care se încheie cronicile vieții multor regi evrei: “Celelalte fapte ale lui ..., cum a făcut război și cum a domnit, sunt scrise în cartea Cronicilor împăraților lui Israel?”) sau care apar uneori în dialoguri, interogații având un deplin caracter afirmativ (“Samuel a zis: “Când erai mic în ochii tăi, n-ai ajuns tu căpetenia semințiilor lui Israel și nu te-a uns Domnul ca să fii împărat peste Israel?”) ele ar trebui traduse peste tot prin simple fraze afirmative. Acest procedeu stilistic nefiind propriu limbii române.

PLEONASMELE

Construcțiile pleonastice, apreciate în Antichitate ca figuri de stil (și prețioase pentru

traducători), sunt astăzi privite în majoritatea cazurilor ca deficiență. De aceea, când ele nu au valoare expresivă, trebuiesc reduse.

(Exemple de pleonasm, existente în original sau introduse de traducător:

EXOD 34.26: "Să aduci în casa Domnului, Dumnezeului tău, *pârğa celor dintâi roade ale pământului.*"

PSALMUL 119.44: "Voi păzi legea Ta necurmat, *totdeauna și pe vecie.*"

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR 1.2: "*Să mă sărute cu sărutările gurii lui!*"

EZECHIEL 29.9: "*Țara Egiptului va ajunge o pustietate și un pustiu...*"

EVITAREA CACOFONIEI

Ne silim în general să evităm cacofonia, dar mai ales aceea care se apropie de silabele CACO. Numai că evitarea prin introducerea unui ȘI (noi, ca și copii) nu constituie o soluție eficientă (n.n. "ca și" vine de la latinescul "uasi", ce exprimă similaritate, dar nu și identitate) și poate crea grave confuzii.

Stilizatorul unei traduceri a Sfintei Scripturi trebuie să găsească soluții acceptabile PENTRU FIECARE CAZ ÎN PARTE, introducând, dacă e necesar, unele cuvinte, când aceste nu alterează cu nimic textul originar în intențiile lui.

(Exemple de soluții:

GENEZA 30.25: "După ce a născut Rahela pe Iosif, Iacov i-a zis lui Laban: "Lasă-mă să plec, ca să mă duc ACASĂ, în țara mea." Soluție: "Lasă-mă să plec, ca să mă duc la mine acasă."

IEREMIA 6.9: "Puneți din nou mâna pe ea, ca și culegătorul pe mlădițe." Soluție: "Puneți din nou mâna pe ea, ca un culegător pe mlădițe."

OSEA 14.5: "Voi fi ca roua pentru Israel; el va înflori ca crinul și va da rădăcini ca Libanul." Soluție: "Voi fi ca roua pentru Israel; el va înflori ca floarea de crin și va da rădăcini ca Libanul."

MICA 3.3: "După ce au mâncat carnea poporului Meu, după ce-i jupoaie pielea, și-i sfărâmă oasele; îl fac bucăți; ca ceea ce se fierbe într-o oală, ca și carnea dintr-un cazan..." Soluție: "...cum se fierbe carnea dintr-un cazan..."

EVREI 12.7: "Suferiți pedeapsa: Dumnezeu Se poartă cu voi ca și cu niște fii." SOLUȚIE: "Suferiți pedeapsa: Dumnezeu Se poartă cu voi ca un părinte cu niște fii."

DESPRE MAJUSCULE

În limbile franceză, engleză, germană ș.a., nici un pronume care înlocuiește un nume sacru nu este scris cu majusculă. În limba română uzul este cu totul opus. În versiunea Cornilescu chiar și pronumele reflexiv e scris cu majusculă. (Doar pronumele de subliniere – "însumi", "înșuși" – e scris cu literă de rând.) Acest exces însă îngreuează lectura textului (mai ales când e vorba de formele neaccentuate ale pronumelor: -I, -Mi, Îi etc.)

Dar dacă e greu de introdus la noi renunțarea la majusculele de reverență pentru formele neaccentuate, s-ar putea totuși scrie cu literă inițială mică măcar pronumele de subliniere: "Eu însumi", "Tu înșuși" etc.

OBSERVAȚII GRAMATICALE DE ORDIN GENERAL

În traducerea D. Cornilescu, în afară de multe erori de tipar (mai ales la trimiteri) s-au strecurat și unele forme gramaticale necorecte sau ieșite azi din uz. Și anume:

- Scrierea cu majusculă a numelor de popoare: "Egipteni", "Filistenii", "Amonii" etc.

- Locuțiuni și forme inestetice sau incorecte (uneori provincialisme sau forma învechite):

"Pentru ca să-ți pui încrederea în Domnul ..." (ex. Proverbe 22.19), în loc de "Ca să-ți pui încrederea în Domnul ..."

"Căci pământul va fi plin de cunoștința salvei Domnului, ca fundul mării de apele care-l acopăr" (Habacuc 2.14), în loc "... de apele care-l acoperă"

"Dacă ai voi măcar să te temi de Mine și să ții seama de mustrare!" (Țefania 3.7), în loc de "Dacă ai vrea măcar să te temi de Mine ..."

"Tată, dacă este cu puțință, depărtează de la Mine paharul acesta! Totuși nu cum voiesc Eu, ci cum voiești Tu." (Matei 26.39), în loc de "Totuși nu cum vreau Eu, ci cum vrei Tu."

"Nori-sa, nevasta lui Fineas, era însărcinată și sta să nască" (ex. 1 Samuel 4.19), în loc de

“...era însărcinată și stătea să nască”.

“Apoi am stătut pe nisipul mării” (Apocalipsa 13.1), în loc de “Apoi am stat pe nisipul mării”.

“ Cei ce au primit propovăduirea lui, au fost botezați; și în ziua aceea, la numărul ucenicilor s-au adaus aproape trei mii de suflete” (Fapte 2.41), în loc de “...s-au adăugat aproape trei mii de suflete”.

“...deci, orice pom, care nu face roadă bună, va fi tăiat și aruncat în foc” (ex. Matei 3.10), în loc de “...deci, orice pom, care nu face rod bun, va fi tăiat și aruncat în foc”.

UN DEZIDERAT

Este de dorit ca o traducere a Bibliei să aibă multe note explicative (în subsol sau în paranteze), dând informații semantice, istorice, geografice etc, dar mai ales de ordin spiritual.

Exemple:

VECHIUL TESTAMENT (Vechiul Legământ)

NOUL TESTAMENT (Noul Legământ)

Ora 6 (12), ora 11 (5 după amiază)

“Îl văd, dar nu acum, îl privesc, dar nu de aproape. O stea răsare din Iacov, un toiag de cârmuire se ridică din Israel. El străpunge laturile Moabului și prăpădește pe toți copiii lui Set.”

Aici nu se vorbește despre Set (Înlocuitor), fiul lui Adam, căci atunci profeția ar fi anunțat nimicirea tuturor oamenilor de după Potop, deoarece toți ne tragem din Set prin Noe. “Set” însă, pe vremea lui Moise, era unul dintre numele date lui Satan.

“Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu (“născut”, în grecește “monogenetis”), pentru ca oricine crede în El, să nu piară, ci să aibă viața veșnică.”

Cuvântul Sfânt ne arată că Dumnezeu are mulți fii (Geneza 6.2; Iov 1.6; Luca 3.38). Unul singur însă e numit “monogenetis”, singurul născut din Dumnezeu.

CÂTEVA LOCURI DE CERCETAT

(Din păcate, aici, din caietul tatălui meu lipsesc câteva file smulse cu multă grijă.)

Isaia 65:17 “Căci iată, Eu fac ceruri noi și un pământ nou; așa că nimeni nu-și va mai aduce aminte de lucrurile trecute și nimănui nu-i vor mai veni în minte.

18 Ci vă veți bucura și vă veți veseli, pe vecie, pentru cele ce voi face. Căci voi preface Ierusalimul în veselie și pe poporul lui în bucurie.

19 Eu însumi Mă voi veseli asupra Ierusalimului și mă voi bucura de poporul Meu; nu se va mai auzi în el de acum nici glasul plânsetelor, nici glasul țipetelor.

20 Nu vor mai fi în el nici copii cu zile puține, nici bătrâni care să nu-și împlinescă zilele. Căci cine va muri la vârsta de o sută de ani va fi încă tânăr și cel ce va muri în vârstă de o sută de ani va fi blestemat ca păcătos.

Deși traducerea versetului 20 este la fel de corectă gramatical ca și aceea a celorlalte versete anterioare, ea naște o ușoară confuzie. În întregul text este vorba de Împărăția Divină, cea de după Împărăția de Un Mileniu. Pentru această împărăție vor fi create “ceruri noi și un pământ nou” (v.17-19 și Apocalipsa 21.1). Or, în această dispensație nu mai poate fi vorba de moarte (Apocalipsa 20.14; 1 Corinteni 15.22-26), nu mai poate fi vorba de copii (Matei 22.30), deci nici de bătrânețe. Comparația folosită în versetul 22 (“ca zilele copacilor”) trebuie înțeleasă ca o icoană palidă, ca o rețineră, deoarece inimile omenești, chiar și ale celor din Poporul Ales, nu erau încă în stare să primească revelația eternității.

Zaharia 13:1 În ziua aceea, se va deschide casei lui David și locuitorilor Ierusalimului un izvor, pentru păcat și necurăție.

2 în ziua aceea, zice Domnul oștirilor, voi stârpi din țară numele idolilor, ca nimeni să nu-și mai aducă aminte de ei; voi scoate, de asemenea, din țară pe proorocii mincinoși și duhul necurat.

3 Și dacă va mai prooroci cineva, atunci, tatăl său și mama sa, înșiși părinții lui, îi vor zice: Tu nu vei trăi, căci ai spus minciuni în Numele Domnului; și tatăl său și mama sa, cei care l-au născut, îl vor străpunge, când va prooroci.

4 în ziua aceea, proorocii se vor rușina fiecare de vedeniile lor, când vor prooroci și nu se vor mai îmbrăca într-o manta de păr ca să mintă pe oameni.

5 Ci fiecare din ei va zice: Eu nu sunt prooroc, ci sunt plugar, căci am fost cumpărat din tinerețea mea!

Vesetul 6 însă, din capitolul 13, nu poate fi socotit ca o continuare a cursului ideilor din versetele 1-5.

În aceste versete e vorba de pseudo-prooroci uciși de părinții lor ("Tu nu vei trăi", "îl vor străpunge, când va prooroci"). În timp ce în versetul 6, se redă un dialog dintre cineva rănit la mâini și o persoană care, eventual, va observa aceste răni și-și va exprima mirarea: "De unde vin aceste răni pe care le ai la mâni?" De aceea, acest verset trebuie așezat după ultimul verset al capitolului 12, căci e vorba despre Mântuitorul:

"10 Atunci voi turna peste casa lui David și peste locuitorii Ierusalimului, un duh de îndurare și de rugăciune și își vor întoarce privirile spre Mine pe care L-au străpuns. Îl vor plânge cum plânge cineva pe singurul lui fiu, și-L vor plânge amarnic, cum plânge cineva pe un întâi-născut.

11 în ziua aceea, va fi jale mare în Ierusalim, ca jalea din Hadadrimon în valea Meghidonului.

12 Țara se va jeli, fiecare familie deosebit: familia casei lui David deosebit și femeile ei deosebit; familia casei lui Natan deosebit și femeile ei deosebit;

13 familia casei lui Levi deosebit și femeile ei deosebit; familia lui Șimei deosebit și femeile ei deosebit;

14 toate celelalte familii, fiecare familie deosebit și femeile ei deosebit.

13.6 Și dacă-l va întreba cineva: De unde vin aceste răni pe care le ai la mâni? el va răspunde: în casa celor ce mă iubeau le-am primit."

Matei 9.10 Pe când ședea Isus la masă, în casă, iată că au venit o mulțime de vameși și păcătoși și au șezut la masă cu El și cu ucenicii Lui.

11 Fariseii au văzut lucrul acesta și au zis ucenicilor Lui: "Pentru ce mănâncă învățătorul vostru cu vameșii și cu păcătoșii?"

12 Isus i-a auzit și le-a zis: "Nu cei sănătoși au trebuință de doctor, ci cei bolnavi.

13 Duceți-vă de învățați ce înseamnă: "Milă voiesc, iar nu jertfă!" Căci n-am venit să chem la pocăință pe cei neprihăniți, ci pe cei păcătoși."

Domnul nostru se referă aici la Osea 6.6: "Căci bunătate voiesc, nu jertfe și cunoștință de Dumnezeu mai mult decât arderi de tot!" și la Mica 6.6-8: "Ți s-a arătat, omule, ce este bine și ce alta cere Domnul de la tine, decât să faci dreptate, să iubești mila și să umbli smerit cu Dumnezeul tău?"

În Matei 23.23 însă, Salvatorul nostru, vorbind despre cele mai însemnate principii din Lege, ne învață despre: "...și lăsați nefăcute cele mai însemnate lucruri din Lege: dreptatea, mila și credincioșia...". Dar tot El ne-a arătat că a iubi reprezintă miezul întregii Legi. Înțelegem deci că dintre cele trei virtuți numite în Matei 23.23, aceea exprimată prin cuvântul "milă" sau "bunătate" a fost în intenția Mântuitorului, DRAGOSTEA, cu tot conținutul ei.

Așadar exprimăm mai bine antiteza lege-dragoste prin traducerea: "Dragoste vreau, nu jertfe (pe altare)". Iar în locul celor trei exprimări: "dreptate, milă și credincioșie" (Matei 23.23) s-ar potrivi mai bine: "curăție, dragoste și credință".

Luca 14:26 "Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său, pe mama sa, pe nevastă-sa, pe copiii săi, pe frații săi, pe surorile sale, ba chiar însăși viața sa, nu poate fi ucenicul Meu."

O exprimare asemănătoare se găsește, în textul original, în Geneza 29.30: "... iar pe Lea o ura". Și totuși nici acolo nu e vorba de ură, ci de o dragoste cu mult mai mică. De aceea s-a tradus pe drept cuvânt: "o uubea (pe Rahela) mai mult decât pe Lea".

De altfel, Domnul Isus, care a cerut dragoste chiar și pentru vrăjmași, cum ar fi cerut ură față de părinți? (vezi Marcu 7.10-12).

Ioan 10:18 “Am putere s-o dau (viața Mea) și am putere s-o iau iarăși: aceasta este porunca pe care am primit-o de la Tatăl Meu.”

Aici, trebuie să ținem seama de contextul spiritual și de nuanța specifică a unor expresii în diferite epoci. De asemenea trebuie avute în vedere diferitele înlănțuiri de idei în unele cărți ale Bibliei.

În fraza anterioară, Salvatorul nostru afirmase: “Nimeni nu Mi-o ia cu sila, ci o dau Eu de la Mine.” Deci este absolut exclusă orice constrângere și chiar orice poruncă (o poruncă fiind o constrângere). Jertfa Domnului Isus nu a fost poruncită, ci a fost un dar de bunăvoie. În consecință, traducerea versetului 18 trebuie să lase ca adevărul darului de bunăvoie să apară limpede. Altfel introducem o contradicție.

(În Ioan 12.50 este folosit din nou în traducere cuvântul “poruncă”, deși nici aici traducerea nu concordă cu înlănțuirea ideilor. Nici aici nu e vorba de poruncă, oricât de categoric ne apare cuvântul în textul original în diferite versiuni: “porunca Lui este viața veșnică”, “son commandement est la vie eternelle”, “sein Gebot ist das ewige Leben” (unde “Gebot” poate fi și “ofertă”). Nici una dintre aceste variante nu dau o idee clară. Ce poate să însemne deci: “porunca Lui este viața veșnică”? N’ar fi mai corect: decretul Său, edictul Său, hotărârea Sa. Vezi 1 Timotei 1.3; 4.11; 5.7 în diferite traduceri.)

Ioan 11:16 “Atunci Toma, zis Geamăn, a zis celorlalți ucenici: “Haide să mergem și noi să murim cu El!”

Traducând “să murim cu El”, înseamnă să se facă din Toma cel mai hotărât dintre apostoli, cel mai pregătit de a se jertfi, cel mai credincios. Adică un alt Toma decât cel din Ioan 20.24-29.

Fapte 8:27 Filip s-a sculat și a plecat. Și iată că un etiopian, un famen cu mare putere la împărăteasa Candace a etiopienilor și îngrijitorul tuturor vistieriiilor ei, venit la Ierusalim ca să se închine,

28 se întorcea de acolo și ședea în carul lui și citea pe prorocul Isaia.

Oare acest “puissant seigneur” (cum traduce D’Ostervald), acest administrator al tuturor vistieriiilor reginei Etiopiei, curtean cu mare autoritate, înconjurat de robi (Fapte 8.38: “a poruncit”; cui a poruncit?) venea la Ierusalim într-un “car” (tras de boi sau de măgari)?

(“Char” și “chariot” din versiunile franceze au un înțeles mai larg, mai nedefinit. “Wagen” din traducerea lui Martin Luther înseamnă “trăsură”, “vehicul”).

1 Corinteni 11:21 “Fiindcă atunci când stați la masă, fiecare se grăbește să-și ia cina adusă de el, înaintea altuia; așa că unul este flămând, iar altul este beat.”

E posibil? Beție la agapele Bisericii abia născute? D’Ostervald a tradus: “unul e flămând și altul e sătul”... Nu este aceasta singura traducere admisibilă? Corectă?

Oare ar fi trecut așa de ușor marele apostol Pavel peste apariția beției în Biserică? Dar el spune doar atât: “așteptați-vă unii pe alții”. Despre aceasta e vorba și nu despre beție.

Ideea e introducerea unei bune rânduieli în desfășurarea meselor comune.

Efesenii 4:26 “Mâniati-vă și nu păcătuți”. Să n-apună soarele peste mânia voastră.

Apostolul a citat aici din psalmul 4.4: “Cutremurați-vă și nu păcătuți! Spuneți lucrul acesta în inimile voastre când stați în pat: apoi tăceți.” Putea să recomande mânia acela care a scris: “Dragostea (...) nu se mânie, nu se gândește la rău” și “Blândețea voastră să fie cunoscută de toți oamenii” (Filipeni 4:5)?

Filipeni 3:15 “Gândul acesta, deci, să ne însuflețească pe toți, care suntem desăvârșiți; și dacă în vreo privință sunteți de altă părere, Dumnezeu vă va lumina și în această privință.”

A scris apostolul Pavel “suntem desăvârșiți”? Nu a declarat el cu câteva versete mai înainte (v. 12): “Nu că am și câștigat premiul sau că am și ajuns desăvârșit”?

În textul original verbul lipsește. Or, nu pentru orice elipsă de predicat trebuie impus verbul “a fi”.

(Aici se încheie notițele tatălui meu cu privire la traducerea Bibliei în limba română.)

Biblia naște de mii de ani sentimentele cele mai contradictorii: de la dragostea care se jertfește pe sine până la ura care ucide cu absurditate. Sunt foarte puțini cei care rămân indiferenți în fața ei”.

“Recent au apărut tot felul de știri care spuneau că membrilor delegațiilor sportive care vor participa la JO din 2008 din China li se va interzice ducerea de Biblii și altă literatură religioasă cu ei în țara comunistă. Recent, Liu Jian Chao care este un purtător de cuvânt al ministerului de externe a fost întrebat de reporteri cu privire la zvonuri, și el a infirmat zvonurile, spunând că în China există libertate a religiei și că desigur sportivii din alte țări vor putea duce cu ei literatură religioasă.

Liu a citat o lege din anul 2000 conform căreia străinii care vizitează China pot duce cu ei literatură religioasă care să nu depășească o “limită rațională a necesității personale”, dar nu au voie să ducă literatură și articole al căror conținut este în detrimentul securității naționale a Chinei și interesului public al societății chineze. A propos, legea aceasta îmi amintește de vremurile când în România, Bibliile erau puse în aceeași categorie de materiale periculoase cu armele de foc, drogurile, explozivul, și literatură anti-comunistă. Si, știți care e limita “rațională”? O Biblie de fiecare vizitator!” (Rev. Ted Pope)

TRADUCERI (I)

Stimați cititori,

În urmă cu vreo 25 de ani, împreună cu un grup de prieteni amatori de literatură, voiam să știu cum arăta poezia în România anilor aceia tulburi ‘44 – ’47. Pentru asta l-am invitat la un lunch, la unul dintre noi acasă, pe traducătorul de renume Petre Solomon (tatăl talentatului regizor-documentarist de azi, Alecu Solomon), care fusese în relații foarte apropiate cu Camil Baltazar, Gherasim Luca, Gellu Naum, Paul Păun, Anton Celan, Virgil Teodorescu, Dolfi Trost și alți suprarealiști asemenea acestora. Atmosfera era destinsă, se mai și glumea de pe urma unor versuri destul de îndrăznețe, când, la un moment dat, Petre Solomon, nu știu cum, își aduse aminte de singura sa întâlnire, de la Paris, cu Emil Cioran.

Toată lumea știa că, de la venirea comuniștilor la putere în România, marele gânditor își punea cu o ură pătimășă întrebarea: dacă mai poți fi român în acele zile de rusificare a limbii sale materne și, de aceea, nu mai scria și conversa decât în franceză. Dar limba franceză nu era nici pe departe o problemă pentru Petrică Solomon, un rafinat cunoscător al acesteia.

La un moment dat, nu mai știu de ce, Petrică Solomon îi atrage atenția lui Cioran că e un privilegiat al sorții, scriind într’o limbă de o vechime apreciabilă, precum franceza, și care, datorită unei literaturi foarte bogate, și-a creat o expresivitate superioară, de exemplu, tinerei limbi române.

Dar iată că, în mod cu totul surprinzător, bătrânul maestru îl întreabă pe experimentatul traducător, dacă chiar crede în ceea ce afirmă. “Uite, pentru mine, o limbă se dovedește a fi atins maxima expresivitate, dacă are o traducere fidelă și inteligibilă a Bibliei și a lui Shakespeare. Or, limba franceză, o fi fiind ea de o frumusețe sublimă, dar nu are aceste traduceri”.

Drept să vă spun, afirmația lui Emil Cioran a fost singurul lucru de care îmi mai aduc aminte de la acea întâlnire colocvială și la care s’au discutat, sunt sigur, multe lucruri interesante.

Mi-am pus de atunci de mai multe ori întrebarea: Poate fi o traducere definitorie pentru evoluția unei limbi? Și, dacă este așa, calitatea acestei traduceri ne poate da indicații valabile asupra nivelului de spiritualizare al unui popor? Există o corelație directă între abilitatea unui traducător (sau a unui grup restrâns de traducători) și starea în care se află un popor într'o anumită perioadă istorică dată?

La începutul Războiului Rece, în cadrul unui discurs ținut în Texas, marele om politic și gânditor Winston Churchill emitea o idee cu totul nouă: la un moment istoric dat – spunea Churchill –, fiecare popor își merită conducătorii pe care îi are. Deci, să nu ne mai plângem singuri de milă că trăim sub cizma unui dictator nebun și grosolan, pentru că, mai mult ca sigur, noi n'am făcut destul pentru a-i împiedica apariția sau, mai apoi, nu ne-am ridicat ca un singur om spre a-l trimite la ospiciu.

Iar această idee a responsabilității poporului (și nu a conducătorului) se poate extinde și asupra ideii că nivelul traducerii Bibliei (la un popor care se vrea creștin) nu stă, de fapt, în mâinile mai mult sau mai puțin abile ale unui traducător, ci în gradul de spiritualitate deja existent al masei.

“În Principatele Române situația traducerilor a fost diferită față de cea specifică popoarelor învecinate. Bunăoara, încă pe la jumătatea secolului al XVII-lea un preot sas din Bistrița, pe nume Adalbert Wurmloch, putea să constate despre preoții români, în general, dar despre cei din Ardeal în special, că ei “explică Epistolele Sf. Pavel și Evanghelia în limba română, după citirea lor în slavonă, pe care mirenii n'o înțeleg”, ne mărturisește cu obidă Constantin Jinga în anul 2000.

“Vreme de câteva secole, românii au fost singurul popor din lumea ortodoxă a căror limbă, după cum sublinia și istoricul Virgil Cândea, nu avea nimic în comun cu limbile folosite în cultul ortodox european - slavona și greaca. Ambele nu le spuneau mai nimic românilor, le erau străine. Astfel nu este de mirare că în Principate, mai mult decât în alte părți ale estului european, s'a simțit de timpuriu (!) nevoia unor traduceri în limba vernaculară.” (...) ”Traducerile cele mai vechi, roade ale unor osteneli anonime, constituie corpusul unor texte din secolele XV-XVI. Regăsim, între ele, fragmente din Faptele Apostolilor, din Epistole și, evident, Psaltirea (Codicele Voronețean, Psaltirea Scheiană, Psaltirea Hurmuzaki, Psaltirea Voronețeană).

La jumătatea secolului al XVI-lea, Filip Moldoveanul va imprima la Sibiu Evangheliarul Slavo-Român (1551-1553), cel mai vechi text tipărit al Noului Testament în limba română, aflat astăzi la Sankt Petersburg. Câțiva ani mai târziu, la Brașov, Diaconul Coresi publică Tetraevanghelul (1561), Faptele Apostolilor (1565-1567), Psaltirea (1570) și Psaltirea slavo-română (1577), într'o românească destul de anevoioasă încă. Un moment important îl constituie publicarea Paliei de la Orăștie, la 1582, reunind Facerea și Ieșirea în traducerea unor cărturari bănățeni și ardeleni (Efrem Zakan, Stefan Herce, Moise Pestisel și Archirie), care se folosesc inclusiv de versiunea maghiară a lui Heltai Gáspár (Cluj, 1551), pe lângă Septuaginta, Vulgata și un text ebraic nedepistat.

În secolul al XVII-lea, Alba Iulia devine un adevărat centru tipografic unde se imprimă cărți de cult în slavonește mai întâi, iar ulterior în limba română. Aici va apărea o Psaltire (1661), tradusă direct din ebraică, precedată însă de prima versiune românească integrală a Noului Testament (1648), pe care specialiștii o consideră unanim drept “una dintre pietrele fundamentale pe care s'a clădit, în secolele următoare, limba română literară” (Florica Dumitrescu).

Concomitent, în Moldova și în Muntenia sunt publicate și răspândite pe arii foarte extinse traduceri de mare valoare, cum ar fi: Evanghelia învățătoare (1642), Profitologhionul (1680), Psaltirea în Versuri și Psaltirea de-nțăles ale lui Dosoftei, iar

vrednicul spătar Nicolae Miclescu se ostenește cu tălmăcirea Vechiul Testament (1667). Toate acestea, alături de Evangheliarul (1682) și de Apostolul (1683) tipărite la București sub patronajul lui Șerban Cantacuzino și cu purtarea de grijă a mitropolitului Teodosie, vor pregăti terenul pentru apariția, la 1688, a Bibliei de la București - prima ediție integrală în limba română a textului Sfintei Scripturi. Cartea a fost tradusă după textul Septuagintei de către stolnicul Constantin Cantacuzino, logofeții Șerban și Radu Greceanu, cu sprijinul arhiereului Ghermano de Nyssa (directorul Academiei grecești din Constantinopol) și al lui Sevastos Kymenites (directorul școlii grecești din București) și, cum spune mitropolitul Teodosie în cuvântul introductiv, alți “ai noștri oameni ai locului, nu numai pedepsiți întru a noastră limbă, ce și de limba elinească având știința ca să o tălmăcească”.

Din punct de vedere lingvistic, Biblia de la 1688 valorifică experiența traducerilor anterioare și consacră, într'un mediu bazat până acum îndeosebi pe oralitate, valoarea textului scris. Biblia lui Șerban a devenit un punct de referință pentru toate traducerile textului sacru care se vor mai alcătui de aci înainte, până la 1914. Acestea ar fi după cum urmează: Biblia de la Blaj (1795), a cărei traducere, făcută pe baza Septuagintei, a fost începută de episcopul unit Petru Pavel Aron și continuată de Samuil Micu; Biblia de la Petersburg (1819), operă a Societății Biblice Rusești, la care a colaborat, printre alții, și mitropolitul Gavriil Bănulescu din Chișinău, alături de principele Ipsilanti; Biblia de la Buzău (1854-1856), unde episcopul Filotei revizuieste textul Bibliei de la București, în cinci volume; Biblia de la Sibiu (1856-1858), tipărită cu purtarea de grijă a lui Andrei Șaguna, care ține seama de Septuaginta, de Noul Testament de la Bălgrad și de Biblia de la București; în 1859 apar la Paris primele cinci cărți biblice, în versiunea lui Ion Heliade Radulescu, cu notițe istorice, filosofice, politice, literare și, fapt cu totul deosebit, imprimată cu litere latine; Biblia de la Budapesta (1873) apare sub auspiciile Societății Biblice Britanice, înzestrată cu hărți; Biblia Sinodală (1914); o altă Biblie Sinodală (1936), tradusă după textul Septuagintei și ținându-se seama de cel ebraic, de către Vasile Radu și Gala Galaction; tot în 1936 apare Biblia de la Neamț, o ediție ilustrată alcătuită de către mitropolitul Nicodim, în colaborare cu Prof. I.D. Ștefănescu; Biblia din 1938, o altă traducere a Pr. Vasile Radu și Gala Galaction, de această dată după ediția critică a textului ebraic întocmită de Rudolf Kittel (1937) și a Septuagintei (editia R. Rahlfs, 1935); Biblia tradusă de Nicodim, Patriarhul României, pe baza Septuagintei și valorificând alte versiuni slave, franceze, engleze, germane, etc.(1944); o altă Biblie Sinodală (1968), care reia traducerea Vechiului Testament din 1936 și pe cea a Noului Testament din 1951, cu textul revizuit de către Pr. I. Gagi, Prof. Teodor M. Popescu, Prof. Dumitru Radu.

Prin faptul că a cunoscut o arie de difuzare cuprinzând practic toate teritoriile locuite de români, și că textul ei a fost preluat într'un timp foarte scurt în cultul Bisericii, fiecare nouă traducere a Bibliei în limba română a influențat în mod direct evoluția spiritualității, a limbii și, nu în ultimul rând, chiar a expresiei artistice românești.” (Constantin Jinga, 2000)

Interesantă și pe alocuri amuzantă prezentarea domnului Constantin Jinga, dar ciudat este faptul că, din enumerările sale lipsește tocmai traducerea pr. Dumitru Cornilescu după care la Institutul Teologic, între războaie se făceau la seminarii exegezele biblice. Care să fie misterul? Să ascultăm deci mărturisirea numitului preot.

“Eram la seminar și învățam pentru a deveni preot. Nu știam ce înseamnă să ai un Mântuitor personal. Dintr-o pornire launtrică îl iubeam fără să-L cunosc.

Câteodată mă gândeam la viitoarea mea slujbă, dar nu puteam vedea cum va fi. Într'o zi am primit de la directorul seminarului un catalog cu foarte multe cărți religioase din

străinătate. Am rămas uimit când am văzut atât de multe cărți creștine, întrucât pe vremea aceea, la noi în țară, erau foarte puține.

Am început să comand aceste cărți și să le citesc. Pe când le citeam, am aflat că toate vorbeau despre o viață creștină deosebită, cu totul diferită de viața religioasă de la noi. Ideea unei astfel de vieți mă înflăcăra din ce în ce mai mult și îmi ziceam mereu: “Asta are să fie slujba mea când mă voi face preot: să fac cunoscut poporului nostru această viață”. Dar cum?

Nu m-am mulțumit să aștept până mă fac preot. Am început încă din seminar să traduc câteva capitole din aceste cărți; uneori chiar cărți întregi, și să le trimit spre publicare aproape la toate revistele religioase din țară. Mă așteptam să văd viața despre care îmi vorbeau ele. Dar viața nu venea.

Când eram la Universitate, din economiile mele și banii pe care-i primeam ca pedagog la seminar și cântăreț la biserică, am început să tipăresc câteva din aceste capitole și chiar cărți și tractate, și să le împart prin țară. Dar cu toată această lucrare, viața pe care o așteptam nu venea.

Mă miram și ziceam: “Ciudat lucru! Sunt aceleași cărți, aceleași gânduri: de ce nu vine aceeași viață despre care vorbesc ele?”

Am început să mă gândesc mai temeinic și să citesc cărțile cu mai multă atenție. Cu prilejul acesta, am băgat de seamă că toate cărțile vorbeau de o singură carte: Biblia, în ele se spune că fiecare trebuie să aibă Biblia, s’o citească zilnic și s’o trăiască. “Hm, îmi ziceam eu, iată un lucru pe care nici eu nu-l fac. Asta trebuie să fie pricina pentru care viața zăbovește să vină”.

Am început să citesc Biblia în fiecare zi dar - după câteva zile - Biblia nu-mi mai plăcea. Aveam înaintea mea o traducere așa de proastă că n’o puteam înțelege. Mă miram cum de putea cineva să laude Biblia așa de mult, când eu nu găseam nimic demn de laudă în ea. Dar când am început s’o citesc într’o altă limbă, am înțeles-o și mi-a plăcut.

“Hei, mi-am zis eu, dacă e ca poporul nostru să capete viața creștină prin Biblie, trebuie să aibă o traducere pe care s’o înțeleagă. Dacă eu nu înțeleg traducerea de față, cum vor putea s’o înțeleagă ei?”

Atunci am început să mă gândesc să fac o altă traducere. Am început să traduc Evanghelia după Matei pentru mine. Dar greutatea era cu ce să o tipărești? Nu puteam să mă gândesc să tipăresc Biblia cu economiile mele, fiindcă era prea mare, în același timp, tipăream mereu cărți mai mici, apoi am tipărit un calendar cu gânduri creștine pentru fiecare zi. Cineva a trimis acest calendar doamnei C. (prințesa Rallu Calimachi, n.n.), care era la Geneva. Era ceva nou la noi în țară. Dânsa mi-a scris apoi cu privire la el. Când a venit în țară, m’a rugat să vin s’o văd. Am vorbit despre lucrarea mea, i-am spus că mă gândesc să fac o nouă traducere a Bibliei: “Tocmai acesta este și gândul meu”, mi-a răspuns dânsa.

Avea o sumă de bani, pe care o consacrase Domnului tocmai pentru acest scop: răspândirea Bibliei în țară.

Așa că s’a bucurat când a văzut că eu sunt gata să fac o altă traducere. Acum tiparul era asigurat, deci m’am apucat imediat de lucru.”

Și într’adevăr, imediat după trecerea cu brio a examenului de licență, în Iulie 1916, preotul Dumitru Cornilescu a început traducerea Bibliei. În același an a fost hirotonisit în catedrala de la Huși, ca preot-calugăr, întrucât nu avea să se dedice preoției pastorale, ci literelor. S’a căsătorit în același an cu Anna Cornilescu.

Suștinut de prințesa Rallu Calimachi, care i-a oferit găzduire în castelul său de la Stâncești, jud. Botoșani, înconjurat de originalele Scripturii în limbile greacă și ebraică

și de aproape toate traduceri vremii în limbile germană, engleză și franceză, Cornilescu s'a apucat serios de munca de traducere a Bibliei. Munca a durat mai bine de patru ani.

În 1920 publică la București "Cartea Psalmilor sau Psaltirea Împăratului David", în Editura Societatea Evanghelică Română, Tipografia Gutenberg.

În 1921 apare Noul Testament, urmându-i, câteva luni mai târziu, BIBLIA.

În urma unor puternice divergențe doctrinare cu cercurile teologice ale vremii, Cornilescu este sfătuit de însuși Patriarhul Miron Cristea să plece pentru o vreme din România.

Chiar dacă a trăit departe de țară, în Elveția, preotul Dumitru Cornilescu a rămas nu numai un devotat slujitor al lui Cristos, dar și un mare suflet românesc.

A trecut la Domnul în anul 1975, acolo, departe, în țara Cantoanelor.

Deoarece la biserica sa din București, preotul Tudor Popescu (apropiat al pr. Cornilescu) înființase un program de conferințe creștine rezervat artiștilor și oamenilor de știință, a fost invitat și tatăl meu să-și prezinte gândurile. Cum era un mare admirator al operei preotului Dumitru Cornilescu, a citat numai din traducerea acestuia. Preoții mai tineri veniți la conferință au protestat din această cauză în fața parohului Tudor Popescu. Era în preajma tulburărilor legionare, și deși tatăl meu trebuia să susțină un ciclu de mai multe conferințe, preotul Tudor Popescu, supus unei teribile presiuni, l-a rugat să renunțe la restul de expuneri. El i-a explicat tatălui meu că preoții tineri erau furioși pe traducerea Cornilescu. "Bine, dar și voi ați făcut exegeze la Institut pe aceeași traducere!", s'a revoltat bătrânul Tudor Popescu. "Da, dar mireni n'au dreptul s'o facă!", a fost ciudatul răspuns al acestora. Drept care, Tudor Popescu îi cită tatălui meu, cu lehamite în glas, versul eminescian: "Măști râzânde puse bine pe-un caracter inimic".

Dar care sunt "capetele de acuzare" ale traducerii Cornilescu. Le-am găsit într'un articol semnat de Bogdan Mateciuc. Iată-le:

"În primul rând, cea mai mare și mai importantă greșală apare la traducerea cuvintelor Apostolului Pavel cu privire la mântuire. În timp ce în traducerea ortodoxă este folosit un timp gramatical continuu – creștinii se mântuiesc - în traducerea lui Cornilescu scrie că creștinii "sunt mântuiți", în spiritul învățaturii protestante că mântuirea este încheiată, că are o dată calendaristică precisă în viața credinciosului și că este sigura. Originalul grecesc cuprinde un timp gramatical asemănător prezentului continuu din limba engleză – creștinii sunt mântuiți (se mântuiesc) în cadrul unui proces duhovnicesc prin care viețile lor sunt transformate (vezi și cuvintele Sf. Ap. Pavel despre alergarea către țintă). Această traducere eronată folosită de Cornilescu conduce în mod inevitabil la o contradicție cu cuvintele Apostolului Pavel, în care el afirmă că nu este mântuit și că încă aleargă după cunună.

O altă schimbare a textului care nu îi face cinste lui Cornilescu este traducerea selectivă a cuvântului care apare în Noul Testament cu referire la tradiții. În 2 Tesaloniceni 2: 15, citim în traducerea lui Cornilescu: "Așadar, fraților, rămâneți tari și țineți învățăturile pe care le-ați primit fie prin viu grai, fie prin epistola noastră."

Cuvântul tradus aici "învățăturile" este cuvântul grecesc paradosis, același cuvânt care apare și în textul din Matei 15:2, 3, unde Iisus îi ceartă pe iudei pentru că respectă mai mult niște porunci omenești în dauna poruncilor lui Dumnezeu. Cornilescu, având anumite prejudecăți împotriva tradiției ortodoxe, a preferat să folosească un alt cuvânt. Ce spune de fapt textul din Tesaloniceni? Apostolul Pavel îi îndeamnă pe credincioși să țină tradiția pe care au preluat-o de la el. Această tradiție era atât scrisă, cât și orală.

La Evrei 7:24, în Biblia ortodoxă (traducerea IPS Bartolomeu Anania) se poate citi: "dar Iisus are o preoție netrecătoare prin aceea că El rămâne în veac", pe când în

traducerea Cornilescu scrie “Dar El, fiindcă ramâne “în veac”, are o preoție, care nu poate trece de la unul la altul”. Citatul este folosit de protestanți pentru a justifica necredința lor față de succesiunea apostolică.

Textul ortodox “rușinați cei care se închină chipurilor cioplite” devine în traducerea Cornilescu “rușinați cei care se închină icoanei”. În Apocalipsa, “chipul fiarei” devine pentru Cornilescu “icoana fiarei”. Icoana e totuși un termen care apare mult mai târziu. În textul original (grecesc, masoretic, manuscrisele de la Marea Moartă) nu apare. La Cornilescu însă apare.

În Biblia ortodoxă, Iisus Hristos este menționat și ca “ultimul Adam” (ESCHATOS ADAM - în greacă, conform 1 Cor 15:45). Cornilescu traduce eronat și folosește “al doilea Adam” pentru Iisus, și nu Ultimul, cum indică termenul eschatos.

Traducerea sa nu a întârziat să producă reacții. Așa cum am menționat mai sus, simplificarea și modernizarea exprimării s’au făcut în dauna înțeleșurilor duhovnicești.”

Gândind la argumentele destul de aspre ale domnului Mateciuc îmi întăresc ideea că, creștinismul este o credință a cărei complexitate ne depășește de multe ori. Dar tocmai aceasta e frumusețea sa: faptul că te obligă să gândești la fiecare pas. Tâlharul de pe Cruce n’o fi făcut el, săracul, prea multe fapte bune în toată viața lui. Și totuși Cristos îi spune: “Adevărat îți spun că astăzi vei fi cu Mine în rai.” Dar și “tânărul bogat”, care căuta desăvârșirea, chiar dacă n’a atins-o, va fi în rai alături de Cristos. Pentru că El, Cristos, îi spune fiecăruia în parte: “Facă-ți-se după credința ta!”

Iar desăvârșirea se obține ca în versurile care urmează:

Maria și Marta sunt două surori
alese din lumea cea largă.
Maria-i credința ce-nvață din zori,
iar Marta-i credința ce-aleargă.
Maria stătea ascultând și simțea
că ceru-și desferecă poarta.
Să stau ca Maria într-una aș vrea.
Dar Domnul o iubea și pe Marta.
Maria și Marta sunt două surori
ce-n cer își petrec veșnicia.
Iar eu pe pământ parc-aș vrea uneori
când Marta să fiu, când Maria.
Isus pe-amândouă surori le iubea.
Și-n cer împreună li-i soarta.
O, fă-mă, Isuse, în dragostea Ta,
să fiu și Maria și Marta ...

Stimați cititori,

Printre caietele tatălui meu am găsit unul conținând o serie de propuneri pentru îmunătățirea traducerii Cornilescu. Mi s’au părut interesante și, sper, să fie utile. De aceea, aș vrea să le prezint, cu ajutorul lui Dumnezeu, în următorul editorial.

Cercetați totul, și luați ce este bun. Romanian Times, All rights reserved, Portland Oregon 2007